

Exam. Code : 103206

Subject Code : 1236

**B.A./B.Sc. 6th Semester
POLITICAL SCIENCE**

(International Politics : Theory and Practice)

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

- Note :—**(1) Section A contains **TEN** short answer type questions. Attempt any **EIGHT** questions of 2 marks each in approximately **50** words.
- (2) Section B contains **EIGHT** questions. The candidate shall attempt any **SIX** questions in all by selecting at least **ONE** question from each unit. Each question carries **14** marks.

SECTION—A

I. Attempt any **EIGHT** questions of 2 marks each :

- (1) Define International Politics.
- (2) What is National Power ?
- (3) Name four limitations of National Power.
- (4) What do you mean by Holder of Balance ? Give one example of one such country.
- (5) Define Cold War.
- (6) What is the meaning of 'Perestroika' and 'Glasnost' ?
- (7) Expand GATT and WTO.
- (8) Name the five Permanent Members of Security Council with Veto Power.
- (9) Name the present Secretary-General of United Nations.
- (10) Name the member States of SAARC. $8 \times 2 = 16$

SECTION—B

Note :— Attempt any **SIX** questions in all, by selecting at least **ONE** question from each unit. Each question carries **14** marks.

UNIT—I

- II. Define International Politics. Discuss the nature of International Politics.
- III. Critically discuss Morgenthau's Realist Theory of International Relations.

UNIT—II

- IV. Explain in detail the elements of National Power.
V. Define Balance of Power. Discuss the merit and demerits of Balance of Power.

UNIT—III

- VI. Discuss the impact of Cold War on International Politics.
VII. What are the emerging trends of New World Order ?

UNIT—IV

- VIII. Discuss the successes and failures of UNO.
IX. What is NIEO ? What factors have led to its demand ?

6×14=84

(Punjabi Version)

- ਨੋਟ :— (1) ਭਾਗ ਓ ਵਿੱਚ ਦਸ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੋਈ ਅੱਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 50 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ।
(2) ਭਾਗ ਅ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਈ ਛੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 14 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ਓ

- I. ਕੋਈ ਅੱਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ :
(1) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
(2) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੀ ਹੈ ?
(3) ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਵਰ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
(4) ਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਧਾਰਕ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਉ।
(5) ਸ਼ੀਤ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
(6) ਪੈਰੋਸਟਰੋਇਕਾ ਅਤੇ ਗਲਾਸਨੋਸਟ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?
(7) ਜੀ. ਏ. ਟੀ. ਟੀ. ਅਤੇ ਡਬਲਯੂ. ਟੀ. ਓ. ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਲਿਖੋ।
(8) ਵੀਟੋ ਪਾਵਰ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੌਂਸਿਲ ਦੇ ਪੰਜ ਸਥਾਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
(9) ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਕੱਤਰ-ਜਨਰਲ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
(10) ਸਾਰਕ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

8×2=16

ਭਾਗ—ਅ

ਨੋਟ :— ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਛੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 14 ਅੰਕ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ—I

- II. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
 III. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮਾਰਗੋੱਥੇ (Morgenthau) ਦੇ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਉਪਰ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ—II

- IV. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
 V. ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ—III

- VI. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਸ਼ੀਤ ਯੁੱਧ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
 VII. ਨਿਊ ਵਰਲਡ ਆਰਡਰ ਦੇ ਉਭਰ ਰਹੇ ਰੁਝਾਨ ਕੀ ਹਨ ?

ਯੂਨਿਟ—IV

- VIII. ਯੂ. ਐਨ. ਓ. (UNO) ਦੀਆਂ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
 IX. ਐਨ. ਆਈ. ਈ. ਓ. (NIEO) ਕੀ ਹੈ ? ਇਸਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ? 6×14=84

(Hindi Version)

- ਨੋਟ :—** (1) ਭਾਗ ਕ ਮੇਂ ਦਸ ਲਘੂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿਓ ਗਏ ਹੈਂ। ਕੋਈ ਆਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਤਿਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੇ 2 ਅੰਕ ਹੈਂ। ਪ੍ਰਤਿਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਉਤਰ ਲਗਭਗ 50 ਸ਼ਬਦੋਂ ਮੇਂ ਦੇਂ।
 (2) ਭਾਗ ਖ ਮੇਂ ਆਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿਓ ਗਏ ਹੈਂ। ਪਰੀਕਸ਼ਾਥੀ ਪ੍ਰਤਿਏਕ ਯੂਨਿਟ ਮੇਂ ਸੇ ਕਸ ਸੇ ਕਸ ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਚਯਨ ਕਰਤੇ ਹੂਏ ਕੋਈ ਛ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਤਿਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੇ 14 ਅੰਕ ਹੈਂ।

ਭਾਗ—ਕ

- I. ਕੋਈ ਆਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਤਿਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੇ 2 ਅੰਕ ਹੈਂ :
 (1) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
 (2) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤਿ ਕਯਾ ਹੈ ?

- (3) राष्ट्रीय शक्ति की चार सीमाओं के नाम लिखें।
- (4) संतुलन के धारक से आपका क्या अभिप्राय है ? इस तरह के एक देश का उदाहरण दें।
- (5) शीत युद्ध को परिभाषित करें।
- (6) पेरेस्ट्रोइका (Perestroika) तथा ग्लैसनोस्ट (glasnost) का क्या अर्थ है ?
- (7) जी.ए.टी.टी. और डब्ल्यू.टी.ओ. का विस्तार करें।
- (8) वीटो पावर के साथ सुरक्षा परिषद के पांच स्थायी सदस्यों का नाम लिखें।
- (9) संयुक्त राष्ट्र के वर्तमान महासचिव का नाम लिखें।
- (10) सार्क के सदस्य देशों का नाम लिखें। $8 \times 2 = 16$

भाग—ख

नोट :— प्रत्येक यूनिट में से कम से कम एक प्रश्न का चयन करते हुए, सभी में से कोई छः प्रश्न करें। प्रत्येक प्रश्न के 14 अंक हैं।

यूनिट—I

- II. अंतर्राष्ट्रीय राजनीति को परिभाषित करें। अंतर्राष्ट्रीय राजनीति की प्रकृति पर चर्चा करें।
- III. अंतरराष्ट्रीय संबंधों के मॉर्गेंथो (Morgenthau) के यथार्थवादी सिद्धांत पर आलोचनात्मक चर्चा करें।

यूनिट—II

- IV. राष्ट्रीय शक्ति के तत्वों की विस्तार से व्याख्या करें।
- V. शक्ति के संतुलन को परिभाषित करें। शक्ति के संतुलन के गुणों और दोषों पर चर्चा करें।

यूनिट—III

- VI. अंतर्राष्ट्रीय राजनीति पर शीत युद्ध के प्रभाव पर चर्चा करें।
- VII. न्यू वर्ल्ड ऑर्डर के उभरते रूझान क्या हैं ?

यूनिट—IV

- VIII. यू.एन.ओ. की सफलताओं और असफलताओं पर चर्चा करें।
- IX. एन.आई.ई.ओ. क्या है ? किन कारकों ने इसकी मांग को प्रेरित किया है ? $6 \times 14 = 84$